

19.

Godność braterstwa

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój duchowy

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Zdolność do emocjonalnego kontaktu z bratem, siostrą i osobami znajomymi z mojego środowiska

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Budowanie wspólnych ideałów i stawianie sobie wspólnych zadań¹

¹ „Człowiek, odkrywając, że Bóg go kocha, pojmuje swoją transcendentną godność, uczy się nie poprzestawać na samym sobie i spotykać innych w relacji coraz bardziej ludzkiej. Ludzie odnowieni przez miłość Boga są w stanie zmienić normy oraz jakość stosunków i struktur społecznych. Są oni zdolni nieść pokój tam, gdzie są konflikty, budować i troszczyć się o braterskie relacje tam, gdzie panuje nienawiść, szukać sprawiedliwości tam, gdzie człowiek wyzyskuje człowieka. Jedynie miłość może radykalnie przemienić międzyludzkie stosunki. Każdy człowiek dobrej woli włączony w tę perspektywę może dostrzec szerokie horyzonty sprawiedliwości i ludzkiego rozwoju w prawdzie i dobru”. KNSK 4.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Różnica pomiędzy braterstwem a przyjaźnią.
- Braterstwo krwi, braterstwo ideałów i braterstwo w działaniu.
- Umacnianie braterstwa w działalności: społecznej, sportowej, kulturalnej.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Braterstwo rodzi się pod wpływem wyznawania i obrony wspólnych wartości, na podstawie: krwi (pochodzenia), narodu, kultury, rasy, przekonań i historii życia.
- Braterstwo pomaga w dążeniu do wspólnych celów².
- Wspólne działanie buduje i rozwija osobowość człowieka.

Zasady

- Szukam ludzi, z którymi łączyłyby mnie wspólne zainteresowania, cele i dążenia.
- Zabiegam o zacieśnianie więzów z bratem, siostrą, rodzeństwem przyrodnim.
- Uczestniczę w spotkaniach, których uczestnicy są mi bliscy pod względem wyznawanych wartości.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- W rodzinie powinno występować braterstwo krwi.
- Rodzina rozpoznaje i realizuje wspólne cele: naturalne, kształceniowo-wychowawcze, ekonomiczne, rekreacyjne, ideowe, religijne (Kościół domowy).
- Braterstwo ukształtowane w domu rodzinnym przenosi się na życie społeczne.

² „Tylko wtedy praca wyda pełny owoc, gdy osoby pracujące są połączone więzią miłości, gdy miłość obejmuje ich wzajemne stosunki”. S. Wyszyński, *Duch pracy ludzkiej*, dz. cyt., s. 142.

Zasady

- W rodzinie kształtujemy relacje międzyosobowe i wspólnie realizujemy postawione zadania.
- Kochamy się jako jedna rodzina, uznajemy wspólne wartości.
- Wartość braterstwa krwi, jaką dziecko wynosi z rodziny, powinno przenosić na życie społeczne.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Braterstwo to więź między ludźmi, oparta na przyjaźni, solidarności i wzajemnej pomocy³.
- Naród jest kształtowany dzięki braterstwu pomiędzy ludźmi.
- Środowisko szkolne jest miejscem, gdzie zacieśniają się więzi braterstwa.

Zasady

- Szukam przykładów w literaturze i historii, które pomagają zrozumieć, na czym polega wartość braterstwa.
- Popieram przejawy solidarności klasowej, które dotyczą wspólnej, ważnej dla uczniów sprawy.
- Buduję braterstwo pomiędzy kolegami szkolnymi z nadzieją, że przetrwa ono wiele lat.

³ „Bóg, który wszystko otacza ojcowską opieką, zechciał, by wszyscy ludzie tworzyli jedną rodzinę i odnosili się do siebie nawzajem w duchu braterstwa. Wszyscy bowiem, stworzeni na podobieństwo Boga, który «z jednego człowieka wywiódł cały rodzaj ludzki, aby zamieszkiwał całą powierzchnię ziemi» (Dz 17,26), powołani są do jednego i tego samego celu, to jest do Boga samego”. KDK 24

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Wspólnie obejrany fragment filmu może stanowić podstawę do rozmowy o braterstwie. Proponujemy tematy do dyskusji dla uczniów: Czy bezinteresowne poświęcenie ma sens? Jak dzisiaj możemy okazać sobie braterstwo?

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Dzieci czują się związane ze swoim środowiskiem. Mają poczucie swojej wartości i wartości swojej grupy. Braterstwo rodzinne jest przenoszone na braterstwo społeczne⁴. Powstają więzi międzypersonalne. Utrwala się związek z rodziną, także dalszą oraz związek z miejscem zamieszkania, regionem, narodem. Poczucie przynależności narodowej buduje się na wartości braterstwa.

1.10. ZAGROŻENIA

Istnieje ryzyko ograniczenia związków międzypersonalnych tylko do kręgu rodziny. Młodzież czuje się osamotniona i wyalienowana w szkole. Brakuje jej umiejętności nawiązywania braterskich kontaktów i zawiązywania przyjaźni z innymi. Wykazuje niechęć do wspólnych pozytywnych działań, akcji, manifestacji, unika form życia społecznego, wspólnotowego. Powstaje niezdrowa rywalizacja wśród rodzeństwa, wśród uczniów. Brakuje umiejętności rozwiązywania konfliktów w rodzinie i na terenie szkoły.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Termin braterstwo nie oznacza jedynie więzów krwi z bratem lub siostrą. Braterstwo może dotyczyć wspólnych ideałów, narodu, kultury, rasy, przekonań, historii czy współdziałania. Wspólne działanie rozwija osobowość człowieka, dlatego człowiek szuka ludzi, z którymi coś go łączy, np. wspólne cele, zainteresowania lub wyznawanie tych samych wartości.

⁴ „Trzeba, ażeby rodzaj ludzki dochodził do jedności przez wielość, ażeby uczył się być jednym Kościołem w pluralizmie form myślenia, działania, kultur i cywilizacji”. Jan Paweł II, *Przekroczyć próg...*, dz. cyt., s. 127.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Edukacja literacka w pierwszych klasach szkoły podstawowej jest kontynuacją edukacji przedszkolnej. Istotnym elementem tejże edukacji są: rymowanki, wylizanki, gry słowne, wiersze rocznicowe, okolicznościowe. Tego typu utwory zostały zebrane w zbiorze „Bajki i wiersze naszego dzieciństwa”.

Literatura dziecięca to wspaniały przewodnik po świecie. Rozbudza wyobraźnię, ośmiela do działania. Młody czytelnik poznaje tradycję i zasady, którymi warto kierować się w określonych sytuacjach. Dziecko wczesnoszkolne szybko uczy się rymowanych wierszyków i zapamiętuje je na długo.

Niestety, niektórzy nauczyciele traktują poezję dziecięcą instrumentalnie. Przywołują wiersze, ale tylko po to, aby rozmawiać na tematy wychowawcze, przyrodnicze, zdrowotne, ekologiczne, plastyczne z całkowitym pominięciem ich aspektu literackości.

Spójrzcie, jak zgodnie dwaj braciszkwowie,
 Bawią się z sobą, do mety biegną!
 Żaden przykrego słówka nie powie,
 By nie obrazić braciszka swego.
 Jeden drugiemu ustąpi ładnie.
 Radby mu nawet przychylić nieba!
 Dzieteczki moje, o! tak przykładnie
 Pomiędzy sobą zawsze żyć trzeba
 Bo miłość bratnia i zgoda złota
 To najpiękniejsza w dziecięciu cnota.

W. Bełza, *Bracia*, w:
*Bajki i wiersze naszego
 dzieciństwa*, wybór
 M.Kozyra, wyd. ARTI,
 Warszawa 2014, s. 20.

Przytoczony powyżej wiersz Władysława Bełzy mówi o braterstwie. Dwaj braciszkwowie bawią się ze sobą w bardzo ładny sposób. Nawet jeśli rywalizują, to przykładnie. Jeden drugiemu nie chce wyrządzić przykrości, a tym bardziej krzywdy. Dzięki takiej postawie ich braterstwa więź staje się coraz mocniejsza. Z pewnością zaowocuje także w życiu dorosłym.

Obserwując współczesne dzieci, często ma się inne spostrzeżenia. Wielokrotnie dzieci nie potrafią dzielić się zabawkami. Mogą być nieustępliwe, a na-

wet krnąbrne. Czasem nie umieją przegrywać. Prawdopodobnie bierze się to z przesadnej ambicji lub złego wychowania.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Pulsuje w was, w waszych młodych sercach pragnienie prawdziwego braterstwa wszystkich ludzi, bez podziałów, przeciwstawień, dyskryminacji. Tak. Pragnienie braterstwa i wielorakiej solidarności przynosicie z sobą wy, młodzi – a nie pragnienie wzajemnej walki człowieka przeciw człowiekowi, w jakiegokolwiek postaci. Czyż to pragnienie braterstwa (...) nie świadczy o tym, że „znacie Ojca” (jak pisze apostoł). Bo tylko tam są bracia, gdzie jest Ojciec. I tylko tam, gdzie jest Ojciec, ludzie są braćmi.

PS 15.

Benedykt XVI, *Miłujcie się wzajemnie, tak jak Ja was umiłowalem.* Orędzie na XXII Światowy Dzień Młodzieży, Watykan, 27.01.2007, w: Jan Paweł II, Benedykt XVI, Franciszek, *Tryptyk o wierze*, dz. cyt., s. 141-142.

Starajcie się gorliwie o dobro drugiego człowieka, wiernie wypełniajcie przyjęte zobowiązania. Nie wahajcie się rezygnować z radością z niektórych waszych rozrywek, akceptujcie wielkodusznie konieczne ofiary, dawajcie świadectwo waszej wiernej miłości do Jezusa, głosząc Jego Ewangelię zwłaszcza wśród waszych rówieśników.

Tradycja chrześcijańska nigdy nie uznała prawa do własności prywatnej za absolutne i nienaruszalne i podkreślała społeczną funkcję wszelkiej formy własności prywatnej. Święty Jan Paweł II zdecydowanie przypomniał tę doktrynę, mówiąc, że „Bóg dał ziemię całemu rodzajowi ludzkiemu, aby utrzymywała wszystkich jego członków, nie wykluczając ani nie wyróżniając nikogo”. Są to mocne i doniosłe słowa.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Oto jak dobrze i jak miło, gdy bracia mieszkają razem; jest to jak wybor-
ny olejek na głowie, który spływa na brodę, brodę Aarona, który spływa
na brzeg jego szaty jak rosa Hermonu, która opada na górę Syjon: bo tam
udziela Pan błogosławieństwa, życia na wieki (Ps 133,1-3).

Bo kto pełni wolę Bożą, ten Mi jest bratem, siostrą i matką (Mk 3,35).

Wtedy przyszli do Niego Jego Matka i bracia, lecz nie mogli dostać się
do Niego z powodu tłumu. Oznajmiono Mu: „Twoja Matka i bracia stoją
na dworze i chcą się widzieć z Tobą”. Lecz On im odpowiedział: „Moją
matką i moimi braćmi są ci, którzy słuchają słowa Bożego i wypełniają
je” (Łk 8,19-21).

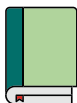
Por. Ps 133,1-3; Mt 5,25;
Łk 12,58.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Istnieje pewne podobieństwo między jednością Osób Boskich a brater-
stwem, jakie ludzie powinni zaprowadzić między sobą, w prawdzie i mi-
łości. Miłość bliźniego jest nieodłączna od miłości Boga. (...) Wolność nie
daje nam prawa do mówienia i czynienia wszystkiego. Opiera się na fałszu
przekonanie, że człowiek, „podmiot tej wolności, [jest] jednostką samowy-
starczającą i mającą na celu zaspokojenie swojego własnego interesu przez
korzystanie z dóbr ziemskich”. Poza tym, uwarunkowania ładu ekonomicz-
nego i społecznego, politycznego i kulturowego, konieczne do właściwego
korzystania z wolności, zbyt często są nieuznawane i gwałcone. Te sytuacje
zaślepienia i niesprawiedliwości obciążają życie moralne i wystawiają za-
równo mocnych, jak i słabych na pokusę grzechu przeciw miłości. Czło-
wiek, oddalając się od prawa moralnego, godzi we własną wolność, sam się
zniewala, zrywa braterstwo z innymi ludźmi i buntuje się przeciw prawdzie
Bożej (KKK 1878; 1740).

Por. KKK 1676; 1939;
2207; 2213.

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

Benedykt XVI, *Miłujcie się wzajemnie, tak jak Ja was umiłowałem*. Orędzie na XXII Światowy Dzień Młodzieży, Watykan, 27.01.2007, w: Jan Paweł II, Benedykt XVI, Franciszek, *Tryptyk o wierze*, wybór i oprac. S. Tasiemski, Wydawnictwo M, Kraków 2014, s. 139-145.

Franciszek, enc. *Laudato si'*, Wydawnictwo M, Kraków 2015.

Jan Paweł II, List *Parati semper*, w: tegoż, *Dzieła zebrane. Listy*, t. 3, red. P. Ptasznik, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 251-275.

Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei. Jan Paweł II odpowiada na pytania Vittoria Messori*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2006.

Kopeć W., *Eucharystia sakramentem braterstwa*, wyd. Papieski Wydział Teologiczny, Wrocław 2002.

Ley K., *Rodzeństwo – miłość, nienawiść, solidarność*, tłum. A. Kosiarska, wyd. Pax, Warszawa 2004.

Malinowski B., *Jednostka, społeczność, kultura*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.

Papieska Rada Iustitia et Pax, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, tłum. D. Chodyniecki, wyd. Jedność, Kielce 2005.

Parker J., Stimpson J., *Rodzeństwo – rywalizacja i miłość. Wszystko, co powinni wiedzieć rodzice braci i siostr*, tłum. A. Jacewicz, wyd. Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2003.

Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.

Solidarność w nauczaniu Jana Pawła II, red. A. Rynio, wyd. Instytut Edukacji Narodowej, Lublin 2005.

Społeczna aktualizacja tożsamości człowieka, red. J. Cuda, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2004.

Wyszyński S., *Duch pracy ludzkiej*, wyd. Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2001.

Vertemate L.D., *Błogosławione braterstwo. Rozważania biblijno-duchowe*, tłum. J. Chapska, wyd. Apostolicum, Ząbki 2004.